

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tract. VI. De præsentia Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

erant, magna constantia deseruere, quæ pio sponsorum suorum audito proposito, Deo se pariter consecrarunt, virginitatisque votum conceperunt. Hæc de aliis quidem commemorat Augustinus: sed hoc apud eum exemplum tanti fuit roboris, vt statim apud amicorum suorum quempiam, magno animi motu exclamans dixerit: *Quid agimus? quid est hoc? Surgunt indocti, & cœlum rapiunt; & nos cum doctrinis demergimur in profundum.* Rem prosequens Augustinus, hoc in sensu & lancinantis animi motu in vicinum se ait hortum abiisse, & sub ficu quadam prostratum, & lacrymis habenas laxando, magna cum cordis angustia & turbatione dicere cœpisse: *Et tu Domine vsquequo? vsquequo irasceris in finem? nesciet finē ira tua? ne reminiscaris Domine iniquitatum nostrarum antiquarum.* Et hæc verba, *Vsquequo, vsquequo,* nec non, *Cras, cras: quare non hodie? cur non hodie*

fnis turpitudinis mea? Magno quodam pietatis sensu ac motu animi identidem repetenti & ingeminanti vox de cœlo allapta est, clamans, *Tolle lege, tolle lege.* Tunc se de loco, in quo sedebat, surrexisset ad codicem sacrum, quem apud se habebat, in manus accipiendum, vt aliquid in eo legeret. Audiuerat namque, hunc ipsum Antonium, dum casu in templo ex Euangelio audit legi, *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me, & habebis thesaurum in cœlo,* omnibus quas possidebat, facultatibus abdicatis, Christum Iesum sequi proposuisse. Hoc ergo se exemplo, & magis voce audita commotum librum arripuisse, & in eo legisse scribit. Qua in lectione tantam illi Deus Pater luminum lucem infudit, vt omnibus quæ mundi sunt, relictis, totum se illius obsequio manciparit.

S. Antonius
& S. Augustinus ex lectione conuersi.

Matt. 19. 21.

* * *

TRACTATUS SEXTVS

De Præsentia Dei.

CAPVT I.

De exercitii huius præstantia, deque magnis qua eodem continentur, bonis.

Quarite Dominum & confirma-
mini: quarite faciem eius semper,
ait Vates Regius. Per faciem
Domini, inquit Augustinus,
ipsa eius intelligitur præsentia: ac conse-
quenter faciem Domini quærere, aliud
non est, quam semper in eius præsentia
ambulare, cor ad ipsum per pium deside-
rium & amorem conuertendo. Hesy-
chius porro in vltima centuria (citatur
hunc quoque S. Bonauentura) ait, sem-

per in hoc præsentia Dei exercitio am-
bulare, esse quodammodo beatitudinem
cœlestem in hac vita auspicare: Sancto-
rum quippe beatitudo in perpetua Dei
visione consistit, nunquam vt eius con-
spectu priuentur. Cum ergo in hac vita
clare & vti reuera est Deum videre non
possimus (quia id beatorum proprium
est) nostro saltem modo, & prout id hu-
mana fragilitas feret, eos imitemur, sem-
per & vbique Deum videre, intueri &

Ee 3 amare

amare procurando. Nam sicut nos Deus condidit, ut semper apud illum in cælo versaremur, eoque ibi fruermur, ita etiam in terra quoddam illius beatitudinis nos voluit specimen & imaginem habere, semper coram illo ambulantes, cum contemplantes & honorantes, etsi alioquin imperfecte & obscure. *Videmus* quippe Deum nunc per fidem, velut per speculum in enigmate, postea autem manifeste facie ad faciem. Illa, inquit Helychius, *visio clara premium est gloria & beatitudo, quam speramus; ista obscura, meritum, cuius ope alia illa obtinenda est, ceteram pro modulo nostro cælitates ac beatos imitamur, dum operam damus, ut in operibus quæ agimus, nunquam Deum ex oculis amittamus.*

*Vt Angeli
semper Deum
intueamur.*

Tob. 12. 19.

Ac velut Angeli, qui ad nos custodiendos ac tuendos deputati sunt, ita his sese ministeriis occupant, ut tamen beato Dei conspectu neutiquam priuentur (sicut Angelus Raphael Tobie aiebat, *Videbar quidem vobiscum manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest utior*) Deoque pascuntur & sustentantur: *semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est.*

Matt. 18. 10.

Pari modo nobis, etsi comedamus, bibamus, cum hominibus agamus & conuerssemur, quin adeo rebus his detineri & occupari videamur, danda opera est, ut ille cibus noster & occupatio non sit; sed cibus alius inuisibilis, qui ab hominibus non videatur, Deum scilicet assidue contemplari & amare, sanctissimamque eius voluntatem exacte observare.

*Præsentia
Dei cibus
anima.*

Psal. 15. 8.

Veteres sane Patres, & sancti illi Patriarchæ magno semper conatu & studio in hoc in præsentia Dei assidue ambulandi exercitium incubuerunt. De se quippe Psaltes ait, *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear.* Satis nam-

que ei non erat, septies in die laudem Deo canere, nisi & cum semper sibi præsentem habere procuraret. Tam continuum scilicet & frequens præsentem illis Patribus hocce exercitium erit, ut commune proverbium apud eos foret hoc, *Vivit Dominus, in cuius conspectu*

sto. Magna porro & singularia sunt bona & utilitates, quæ ex hoc in conspectu Dei ambulandi exercitio quo cum semper nobis præsentem consideramus & spectamus, consequuntur; hinc tantopere erga ipsum sancti omnes afficiebantur. Hoc namque sufficit, ut quis in omnibus operibus suis circumspiciat admodum & bene compositus incedat.

Quis enim, obsecro, servus ante Domini sui oculos non pro eo ut oportet, se gereret? Quis servus adeo futurus audax & protervus, ut hero præsentem non agat, quod fieri ille iubet, aut illo inspiciente eum audeat offendere? Quis denique fur furari audeat, se à Iudice coram videri, & gesta sua notari videns? Cum ergo Deus, qui noster est Iudex, & omnipotens est, & efficere potest ut aperiente terra infernus devoret eum à quo iniuriam accipit (vix & interdum fieri permisit) nos desuper inspiciat, quis eum offendere præsumat? Vnde sic orabat S. Augustinus: *Quando cum attentione considero Domine te, semper me contemplari, ac noctu & interdum super me excubare, & quidem tam sedulo ac diligenter, quasi tibi alia nulla tum in cælo, tum in terra, præter me solum creatura gubernanda esset, cum inquam attente considero omnia opera, cogitationes ac desideria mea tibi plane patere, & aperta ante oculos tuos esse, timore pariter & ingenti rubore confundor: quoniam nobis magna est indita necessitas iuste recteque vivendi, quia cuncta facimus ante oculos Iudicis cuncta cernentis. Si enim hic in terra ob viri alicuius gravis præsentiam modeste & compositè nos*

Lunæ sit à sole dependentia, ac quam illa necessario semper in eius conspectu versari debeat: Luna nullam ex se claritatem habet, præterquam illam quam à sole recipit pro aspectus quo ipsum respicit diuersitate, iuxta claritatem quam recipit à sole in corpora inferiora operatur, itaque eius effectus sunt pro claritatis acceptæ magnitudine vel paruitate maiores vel minores. Hinc dum aliquid Lunæ obijcitur, quod Solis ei aspectum & visionem subtrahit statim eo ipso momento deliquium & ecclipsin patitur, suamque claritatem & splendorem, & vna cum eo non minimam suam in operando efficaciam, quam luce mediante habebat, partem amittit. Eodem plane modo se habet anima cum Deo qui eius sol est.

Atque idcirco sancti Patres hoc exercitium tantopere nobis commendant.

Lib. de dignit. condit. hum.

Deus semper benefacit nobis. Sicut nullum est momentum, quo homo non utatur vel fruatur Dei bonitate, & misericordia. Sic nullum debet esse momentum, quo eum presentem non habeat in memoria.

In specul. Monachor.

In omni actu vel cogitatu suo sibi Deum adesse memoret Religiosus: & omne tempus, quod de ipso non cogitat, perdidisse se computet. Cum Deus non obliuiscatur nostri, par erit nos illius nunquam obliuiscamur. Atque inde S. Augustinus in illud Psalmi 32. Firmabo super te oculos meos, scribens, velut paraphrastice ait, Non à te auferam oculos meos, quia & tu non auferes à me oculos tuos, semper eos infixos habebo; sicut habebat ille qui dicebat, Oculi mei semper ad Dominum.

Psal. 24. 15.

In orat. I. Theolog.

Non tam sæpe respirare, quam Dei meminisse debemus. Nam quemadmodum necessaria nobis est ad eor refrigerandum, ac naturalem calorem nonnihil imminuendum respiratio: sic necessaria non est orationem assidue ad Deum

recurrere, quo inordinatum concupiscentiæ ardorem, à quo ad peccandum sollicitamur & extimulemur, refrenamus.

CAPVT II.

In quo hocce semper in Dei presentia versandi exercitium sit.

VT vero melius aliquam è presenti exercitio utilitatem capiamus, ante ostendamus necesse est, in quo ipsum consistat. In duobus id potissimum punctis situm est, in duobus scilicet actibus; vno intellectus, voluntatis altero: Primus actus est intellectus, quia ille (vt docent Philosophi) semper ad quemcumque voluntatis actum requiritur ac præsupponitur. Principio ergo, intellectu ipso considerandum est, Deum hoc & quolibet alio loco præsentem adesse, vniuersum mundum replere, in omnibus, & qualibet eorum parte, & in quacumque demum creatura, quantumlibet exigua, totum existere. Et sic quidam fidei actus concipiendus est; quia hæc vna de veritatibus est, quas nobis fides credendas proponit. Ait quippe Apostolus: *Non longe est Deus ab vnoquoque nostrum: in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.* Vnde etiam aiebat Augustinus, *Intus eras, & ego foris, & tibi te quarebam.* Intra te est; quin imo magis præsens, intimus & intrinsecus tibi est, quam tu ipse tibi. In ipso viuimus, mouemur, & esse nostrum habemus. Ipse vitam dat omni viuenti, & omni quod aliquo modo potens est, potentiam; omni quod est suum esse: qui si præsens non adesset, omnia sustentando, vniuersa esse desinerent, & in nihilum redigerentur. Considera deinde vndique te Deo plenum esse, à Deo circumcingi & ambiri, inque Deo velut natate, quod

quod verba illa, *Pleni sunt caeli & terra gloria tua*, egregie & liquido decla-
rant.

Nonnulli, vt melius ad hoc perueniant, mundum hunc vniuersum Deo plenum, vt reuera est, considerant, seque ipsos in maris huius infiniti (quod Deus est) medio constitutos, & ab eo circumuallatos & cinctos imaginantur: non secus ac spongia in medio mari natitans, tota & profus ab aquis imbibitur & penetratur, quin etiam vndique ab aquis cingitur & circumdatur. Nec vero impertinens & inepta est comparatio, vt tenus nostro ingenio comprehendatur, etsi alioquin similitudo hæc angusta plane rem non adæquet, nec ad eius fundum pertingat, & quod intendimus, per omnia non declarat. Nam si spongia hæc in medio mari constituta ascendat sursum, tandem finem & extremum inuenit; si deorsum descendat, fundum; si ad hoc latus vel illud declinet, terminum reperit. at in Deo nihil tale reperies. De eo namque Propheta: *Si descendero in caelum, tu illic es; si descendero in infernum, ade; si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Nullum enim in Deo extremum vel terminus est: utpote qui immensus & infinitus est. Præterea spongia, quia quoddam corpus est, non potest plane ab aqua, quæ aliud corpus est, penetrari; sed nos in omnibus, & per omnia à Deo, qui purus est spiritus, penetramur. Cateroquin hæc atque alie similes comparationes, etsi tenues & impares sint, conferunt & bonæ sunt, vt nos mortales infinitam Dei immensitatem aliquatenus intelligamus, & quomodo ipse in nobis, atque adeo in omnibus rebus, præsens & intimus, sit, nouerimus. Atque hanc ob causam illis vititur S. Augustinus.

Cæterum in hoc exercitio notandum est, non esse ad hanc Dei presentiam

Rodriguez exercit. pars I.

am habendam necesse, conceptum aut representationem aliquam de Deo per imaginationem formare, eum ad latus nostrum, aut in alio quolibet loco designato adesse fingendo, neque eum in tali forma aut figura nobis imaginari. Sunt enim nonnulli qui Iesum Christum ante se, vel ad latus suum sibi repræsentant, quod item vbiq; cum ipsis ambulet, atque in omnibus quæ agunt, ipsos inspiciat; itaque semper in Dei versantur conspectu. Horum quidam sibi repræsentant Christum crucifixum, alii columnæ alligatum, alii in oratione in horto sanguineas guttas effundentem, alii eum in alio passionis tormento constitutum, vel gaudiosum aliquod mysterium sanctissimæ vitæ suæ obeuntem, prout se quisque magis emoueri sentiet. Vel modo eum sibi repræsentant hoc modo illud opus peragentem. Et quamquam hoc imprimis vtile ac bonum sit, modo quis bene eo vti norit; communiter tamen loquendo nobis id vsquequaque non quadrat, neue semper expedit: omnes namque hæc rerum corporalium figuræ & imaginationes caput & cerebrum defatigant, debilitant, & perturbant. SS. Bernardus & Bonauentura longo alio id & commodiori modo facere norant, quam nos, miramque in eo facilitatem & quietem inueniebant; hinc se in illa vulnere Christi Iesu foramina, & intra latus illius apertum ingerebant; illud vnicum ipsorum erat asylum, refugium & solatium, sibi dici putantes illa sponsi ad sponsam verba, *Surge amica mea, speciosa mea; & veni, columba mea in foraminibus petra, in cauerna materia.* Alias ipsam crucis radicem ac basim cordi suo implantatam & infixam esse imaginabantur, magnaque animi dulcedine ac teneritudine illas sanguinis guttas, quæ è fontibus Saluatoris procurrebant ac profluebant, intra os suum se recipere cogitabant. *Haurietis aquas in Isa. 12. 3. gaudio de fontibus Saluatoris.* Hi quidem sancti id bene & prout oportebat

Ff facie-

Iesum corporeum imaginari vtile, sed difficile.

Cant. 2. 31.

Sancti beno-
norant ima-
ginari nobis
id periculo-
sum.

Plu in Deo
suum quam
spongia in
mari.

Plu. 17. 8.

Spongia ter-
minum inue-
nit & pene-
trari non potest
quia non in-
finita est.

Epist. 17. ad
Dionysium &
17. 7. Cris-
ostomus.

faciebant, atque inde mirifice proficiebant: at si toto die in id genus considerationibus & hac Dei presentia versari velis, vno forte vel die vel mense, quo hanc presentiam vsurpabis, omnem anni integri orationis fructum amittes: quia hocce exercitio tibi laedes caput.

Ad oculum hinc patebit, quam hoc nos merito praeconere oporteat: cum etiam in compositione loci (quae vnum est de orationis praebulis, qua praesentes nos esse imaginamur rei quae meditanda est, cogitando eam reuera ante oculos nostros geri) facienda notent illi qui de orandi methodo scripserunt, non esse imaginationem magnopere per figuram ac representationem illarum rerum corporalium, quae cogitantur, obruendam, tum ne caput ac cerebrum laedatur, tum ob alia illusionum hic occurrere solitarum pericula. Itaque si vel in vno orationis praebulo, quod tam breuiter tamen, & in quiete, & per otium fit, & in quo in nullam rem aliam hominem necesse est intendere, tanta circumspectione & cautela opus sit; quid erit ergo, quando toto die, & inter alias occupationes, hanc compositionem vsurpare volet?

Porro Dei presentia, de qua in praesens agimus, omnes illas imaginationes & considerationes violentas excludit, atque ab his nimis quam remota est: hic namque de presentia Dei loquimur, in quantum Deus est; quem necesse non est fingere praesentem hic adesse, sed tutius ipsum firmiter credere: vere namque adest.

Presentia Dei credenda non imaginanda.

Christus quia homo non est ubique, vt Deus. Sap. 1. 7.

Christus Iesus, Redemptor noster, in quantum homo, tam in caelo est, quam in sanctissimo Eucharistiae Sacramento: at non est ubique & quouis loco praesens. Quocirca dum Christum, in quantum homo est, praesentem nobis imaginamur, mera id imaginatio est, quam ipsi nobis fingimus: verum in quantum Deus, vere hic praesens adest, & intra me, & quouis loco, omniaque replet. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum.* Necesse autem

non est fingere, quod reuera à parte rei existit, sed potius id, quod vere est, credere.

Secundo, ipsa Christi humanitas per imaginationem quidem figurari ac representari potest, quia corpus habet ac figuram: at Deus, in quantum Deus est, figurari imaginatiue non potest, vti reuera est, quia corpore & figura omni caret, cum purus sit spiritus. Ne Angelum quidem, imo nec animam nostram prout vere est, imaginari aut concipere possumus, quia spiritus est; quanto minus imaginari aut concipere qualis sit Deus?

Quomodo ergo Deum praesentem contemplari aut fingere possumus? non aliter scilicet, quam quendam fidei actum faciendo, praesupponendo inquam credendoque Deum vere hic praesentem adesse, cum id ipsa nos doceat fides; ita tamen, vt scire nolumus, quomodo aut qualis sit. Plane sicut Moysen fecisse ait Apostolus, qui Deum *inuisibilem tanquam videns sustinebat*, & cum eum praesentem & quasi coram videret considerabat, scire nolens aut imaginari, quomodo esset, perinde ac dum quis cum amico suo de nocte in tenebris loquitur, & de eius forma nihil sollicitus est, neue de ea vel cogitat; sola amici sui conuersatione & praesentia, quem praesentem esse nouit, fruens ac se oblectans. Ita & nos Deum praesentem fingere debemus: sufficit quippe nos scire, amicum nostrum hic adesse, eo vt fruamur, neque necesse non est sollicito inquirere vel considerare quomodo aut qualis sit, quia nunquam eo pertinagemus; vt pote cum adhuc in caliginosa nocte agamus: expectemus vero donec dies luceat, & alterius vitae aurora adueniat. tunc quippe se nobis manifestabit, & clare eum prout reuera est, videte poterimus. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Hac de causa Deus Moysi apparuit in nebula & obscura caligine, vt scilicet eum non videas, sed solum praesentem adesse credas. Quidquid diximus haecenus, ad primum intellectus actum, qui pra-

presupponendus est, spectat. Notandum vero, præcipuam exercitii huius partem neququam in hoc consistere: quippe non intellectus tantum occupandus est, Deum præsentem considerando; sed & voluntas, eum & desiderando & amando, seque illi uniendo. Atque ideo in his voluntatis actibus exercitium hoc præcipue consistit. De qua re capite sequenti locuturi sumus.

CAPVT III.

De actibus voluntatis, in quibus Exercitium hoc potissimum consistit, & quomodo in iis nos exercere debeamus.

Sonauentura in mystica sua Theologia docet, ipsos voluntatis actus, quibus in sancto hoc exercitio cor ad Deum eleuandum est, ardentia quædam esse cordis desideria, quibus se anima perfectio quodam amore Deo unire desiderat; nec non affectus quosdam inflammatos, viua etiam quædam è visceribus intimis profecta suspiria, quibus ipsa ad Deum anhelat; denique pios quosdam & amôrosos voluntatis motus, quibus, ceu aliis quibusdam spiritualibus, se extollit, ac sursum librat ac subleuat, Deoque se arctius colligare & constringere allaborat. Hæc desideria & vehementes atque ardentis cordis affectus, à sanctis Patribus aspirationes vocantur; quod his anima se ad Deum subleuet; quod idem est atque ad Deum aspirare; & quia, vt reddit Bonauentura, sicut respirando anhelitum & spiritum ex interiori corporis nostri, sine vlla præuia deliberatione trahimur; ita etiam celerissime, & interdum sine deliberatione præuia, vel quasi sine illa, ardentia hæc desideria, ex intimis cordis penentralibus ducimus & prolicimus.

Aspirationes porro has & desideria homo per breues quasdam & frequentes orationes declarat, quas iaculatorias, id est, *vaptim eiaculatas* (vt quidem ait S. Augustinus) nuncupant. Sunt hæc namque ceu ardentia quædam iacula & sagittæ, quæ ex corde intimo euibratæ, in momento ad Deum subito efferuntur & emittuntur.

Hocce orationum genus frequens ac familiare præscis illis erat Ægyptiis monachis, vt ait Cassianus; & has ipsi permagni faciebant; partim quia eo quod sunt breues, caput non lædunt; partim quia cum seruore quodam & spiritu eleuato eiaculantur, & subito ante Dei conspectum sese sistunt. Atque ideo nullum dæmoni eius qui eas concipit perturbandi, aut aliquod in corde eius impedimentum obijciendi locum dant. Notanda proinde sunt illa S. Augustini verba ab iis qui se orationi applicant: *Ne inquit, illa vigilans & erecta intentio, quam tamen necessaria est oranti ad cum debita reuerentia & respectu orandum, per protractiores moras haberetur, vt in longa oratione fieri solet.* Per has ergo orationes iaculatorias sancti illi Monachi Deum sibi semper præsentem imaginabantur, suum frequentissime cor ad Deum sustollentes & assidue cum ipso conuersantes & tractantes.

Atque ideo hic in præsentia Dei ambulandi modus nobis vt plurimum conuenientior, facilior, & fructuosior est: sed ipsam exercitii huius præxin iam pluribus opus erit declarare: hanc Cassianus in communi illo versiculo, in quo singulas suas Horas Ecclesia exorditur, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, ait includi. Si quod negotium, in quo graue periculum subest, auspicias, sic Deum, vt re, ad bene ex eo emergendum, iuuare dignetur, ora, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.* In omni siquidem re Dei auxilio opus habemus & succursu, hinc ipsum semper nos exposcere oportet.

Ff 2 Addis

Alia voluntatis partem.

Epistol. ad Probam, que est 121.

Epistol. ad Probam, que est 121.

Iaculatoria à velocitate dicta.

Lib. 2. de institut. renouantian.

Iaculatoria Dæmonem non metuent.

Epistol. ad Probam. Chrysol. homil. 79.

Abbas Isaac collat. 10. c. 10.

Collat. 10. f. 10.

Psal. 69. 2.

Deus in adiutorium meum intende &c. Hac oratio ad omnia fertur.

Addit præterea Cassianus, versum hunc mirabilem esse, & ad quoscunque affectus nostros, in quolibet statu, occasione, & casu qui inciderit, declarandos opportunum. Per illum namque diuinam opem petimus; per illum nos humiliamus, necessitatem & miseriam nostram agnoscentes; per illum mentem eleuamus, & à Deo nos exaudiendos & adiuuandos confidimus; per illum in amorem Domini, qui nostrum refugium & protector est, inflammmur. In eo denique impenetrabile quoddam in omnibus conflictibus & tentationibus, quæ possunt incidere, scutum, lorica cuiuslibet telo imperuam, murum quoque à nulla machina expugnabilem inuenies: quocirca iugiter eum tam in ore, quam in corde habeas necesse est; atque adeo hic continua & perpetua tibi esse debet oratio, necnon tuum in præsentia Dei semper ambulandi exercitium.

*Benedicere
Dominum in
omni tem-
pore.*

Exercitii huius praxin S. Basilius in eo ponit, ut qualibet ex re Dei recordandi occasionem capiamus. Concedis? Deo gratias age: vestem induis? Deo gratias age: in agrum aut hortum prodis? benedic Deum, qui illa creauit: contemplaris cælum aut solem, aut reliqua omnia creata? Vniuersorum creatorem lauda: inter dormiendum, quoties somno excitaberis, tories cor ad Deum sustolle.

Alii, quoniam in vita spirituali tres sunt viæ, prima purgatiua, quæ Incipientium est; secunda illuminatiua, quæ Proficientium propria; tertia demum vniuita, quæ ad perfectos spectat; tria aspirationum & orationum iaculatoriarum genera ponunt. Primæ ad peccatorum veniam obtinendam, & animam à vitis atque affectionibus terrenis expurgandam diriguntur; atque hæ ad viam purgatiuam spectant: aliæ ad virtutes obtinendas, tentationes superandas, difficultates & labores virtutis habendæ ergo suscipiendos; hæ ad viam pertinent illuminatiuam: aliæ denique ad

*Iaculatoria
triplex iux-
ta tres vias,
& si omnes à
singulis usur-
pantur.*

vnionem animæ cum Deo per perfecti amoris vinculum impetrandam; hæ ad viam vniuitam referuntur: ut nimirum in hoc exercitio se quisque iuxta statum & dispositionem suam exerceat. Quamobrem (quantum quidem ad hoc spectat) fas sit hominem, esto etiam sit perfectissimus, nonnunquam se in dolore de peccatis concipiendo, ac in venia illorum à Deo petenda, & gratia ad ipsum nunquam amplius offendendum exposcenda exercere. Et erit hoc, bonum & Deo gratissimum exercitium. Quin imo tam hic, quam qui animam à vitis & inordinatis passionibus expurgare, & virtutes ei inserere studet, se poterit etiam in actibus amoris erga Deum concipiendis, quo hoc ipsum maiori facilitate & suauitate faciat, exercere. Ergo omnes omnino se in hoc exercitio exercere possunt: modo quidem huiusmodi verbis & actibus concipiendis: Vtinam te Domine nunquam offendissem? Ne permittas, Domine, ut te posthac amplius offendam. Da potius ut moriar, quam ut peccem. Det vtinam diuina tua Matris, mille potius mortibus moriar, quam in vllum lethale peccatum incidam.

Alias, immensas illi pro beneficiis ab eo receptis, partim generalibus, partim particularibus, gratias agendo, vel virtutes aliquas postulando, modo quidem profundam humilitatem, modo perfectam obedientiam, interdum feruentem caritatem, subinde patientiam cor ad Deum sustollendum.

Alias denique per aliquos actus amoris, & magnam cum sanctissima eius voluntate conformitatem, suum quis poterit cor ad Deum eleuare, dicendo, verbi gratia, *Dilectus meus mihi: Et ego illi. Non mea voluntas, sed tua fiat. Quid enim est mihi in celo, & à te quid volui super terram?*

Hæ aliæque id genus aspirationes & orationes iaculatoriæ peruites sunt ad hoc præsentia Dei exercitium semper colendum: optimæ autem & efficacissimæ esse solent illæ, quas animus à Deo prop-

motus

motus & concitatus per seipſe concipit, etſi forte verbis nõ tum compositis & ordinatis, atque illæ priores ſunt quas iam attulimus, concipiantur. Minus vero neceſſarium eſt, vt orationes hæ & multæ & diuerſæ ſint: nam vel vna, ſapius magno cum affectu repetita, ſatis eſſe poterit, vt multos dies, quin imo toto vitæ tempore, in hoc exercitio ſe quis impendat. Si enim te proſicere comperias, frequenter & identidem illa Apoſtoli Pauli verba, *1. Cor. 9. verſic. 6. Domine quid me vis facere?* Vel illa Sponſæ, *Cantic. 2. verſic. 16. Dilectus meus mihi, & ego illi.* Vel denique illa Prophetæ: *Pſalm. 72. verſic. 25. Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram?* repetendo; non eſt neceſſe ad alia tranſeas: ſed in hoc mane & perfevera, & hoc continuum tuum exercitium, & in præſentia Dei ambulandi ſtudium ſit.

CAPVT IV.

Exercitii huius praxis amplius declaratur, necnon quidam valde facilis, fructuoſus, multamque perfectionem includens in præſentia Dei ambulandi modus proponitur.

INTER alias aspirationes & orationes Iaculatorias, à nobis uſurpandas identidem, non poſtrema, ſed facile princeps, & ad exercitii huius praxin conuenientiſſima eſt illa, quam nos docet Apoſtulus, dicens, *priori Corinthiorum decimo, verſiculo trigeſimo primo: Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* In omnibus ſcilicet quæ ages, aut ſaltem quam poteſt frequentiſſime, cor tuũ ſtude ad Deũ ſuſtollere, ac dicere, Propter te Domine hoc ago, vt ſic te delectem, tibi que gratificer: quia id ita fieri iubes. Voluntas tua,

mea eſt, tuum beneplacitum meum: aliud equidem velle & nolle non habeo, quã quod ipſe aut voles aut noles: quin omnem meum gaudium, voluptas, atque exultatio eſt, vt voluntatem tuam adimpleam, tibi placeam, ſatisfaciam, & gratificer, nec aliud eſt in cælo vel in terra, quod cupiam, deſiderem, aut in quod oculos meos conijciam.

Eſt hæc optima in Dei conſpectu iugiter ambulandi ratio, atque ea admodum facilis, vtilis, magnamque perfectionem includens: hoc namque eſt in continuo quodam amoris Dei exercitio agere.

Quoniam vero hæc de re in aliis locis egimus, hoc tantum hic addere viſum, hanc vnã de optimis & fructuoſiſſimis, quas habere poſſumus, in oratione ſemper agendi rationibus eſſe. Vt nihil aliud, quod ad plenam exercitii huius commendationem laudemque dicatur, deſſe videatur quam dicere, per ipſum nos continuam illam & iugem conſequi orationem, quam in Euangelio Saluator noſter Chriſtus à ſequacibus exigit, *Oportet ſemper orare, & non deficere.* Ecce quæ enim dati melior oratio poteſt, quã quod maiorem Dei gloriam & honorem ſemper deſideret, cuiusque voluntati ſemper & in omnibus ſe conformet; vt vide licet aliud non velit, vel nolit, quã quod Deus vult, aut non vult, & omnis & vnica eius voluptas & beneplacitum ſit, voluptas & beneplacitum Dei.

Hanc ob cauſam inſignis quidam Doctor Theologus non ſine ratione tradit, eum, qui per affectus hos & deſideria interiora in hoc exercitio diligenter perfeuerabit, tantas ex eo utilitates capturum, vt ſuum ipſe cor breuiſſimo tempore mutatum, & plane alium factum ſe eſſe, percepturus ſit, adhæc cum particularem quandam in eo à rebus terrenis auerſionem, tum ſingularem erga Deum & diuinam affectum notaturus. Hoc ſcilicet eſt iam incipere eſſe ciuem cæli, & domus Dei intimum, familiarem & domesticum, *(Iam non eſtis, inquit Apoſtulus, hoſtites & adue-*

Ad maiorem Dei gloriam.

Tract. 3. c. 8. Tract. 8. c. 4.

Luc. 18. 1.

Optima hæc eſt oratio cor immutans.

Dionys. Carthas. Lib. 1. de contempl. c. 25.

Facit ciuem cæli.

Ephes. 2. 29.

Ef 3 adue-

Apoec. 22. 4. aduena, sed estis ciues sanctorum. & domesti-
ci Dei. Illi nimirum sunt nobiles illi quos
in Apocalypsi sua Ioannes conspexit, no-
men Dei in frontibus suis scriptum ha-
bentes, quod est continua quaedam & ju-
gis Dei memoria & praesentia. (*Et vide-
bant faciem eius, & nomen eius in frontibus
eorum.*) Eorum namque conuersatio &
studium non tam in terra est, quam in cae-
lo. *Phil. 3. 20.* *2. Cor. 4. 18.* Nostra autem conuersatio in caelis est. Non
contemplantibus nobis quae videntur: quae o-
nim videntur, temporalia sunt: quae autem
non videntur, aeterna.

*Coram cum
Deo loquere,
nec extra te
abeat.*

*Meditatio fa-
cienda ac si
res coram a-
geretur.*

Notandum autem est, quando hos a-
ctus concipimus dicendo: Propter te Do-
mine hoc ago, ac propter nomen tuum,
& quia tu ita vis, aut alios huiusmodi, ita
eos concipi & dici debere, quasi cum Deo
coram loqueremur, non vero quasi cor-
vel cogitationem procul à nobis, vel ex-
tra nos eleuaremur. Permagnum porro in
hoc exercitio haec aduertentia interest:
Id namque proprie est in Dei praesentia
ambulare; hoc est, quod exercitium hoc
facile, suauiter & sapidum reddit, utque
moueat, & fructum maiorem producat,
efficit. Quin & in aliis omnibus oratio-
nibus, in quibus nimirum meditamur
Christum autem in cruce fixum, aut ad co-
lumnam alligatum, monent, qui de ora-
tionis habenda methodo scripserunt, id
ita nos imaginari debere, non quasi in
Hierusalem, & iam à mille eoque ampli-
us annis contigerit (quia hoc magis ho-
minem fatigat, & minus animum mouet)
sed quasi coram, & ante oculos nostros
gereretur, ita ut nobis & virgarum ictus,
& clauorum infligendorum sonitum au-
dire videamur. Simili modo cum de mor-
te meditandum erit, ex illorum doctrina
fingere nos debemus, velut morti vici-
nos à medicis omnibus derelictos, & ce-
reum sacrum manibus gestantes. Quanto
ergo magis erunt illi, quos diximus actus
in hoc de Dei praesentia exercitio ita con-
cipiendi, non tanquam cum aliquo ab-
sente & procul posito, sed quasi cum Deo
praesente loqueremur, cum id & ipsum ex-
ercitium exigat, & reuera ita sit.

CAPVT V.

*Ostenditur in quibus hoc in Dei
praesentia ambulandi, exercitium,
ab aliis exercitiis differat, &
iis praecellat.*

VT exercitii huius, & modi in Dei
praesentia ambulandi, de quo hacte-
nus locuti sumus, dignitas & utilitas ma-
gis innotescant, itaque ipsum melius in-
telligatur, aliquot eius differentias &
excellencias adducemus. Primo, in aliis
exercitiis, quibus nonnulli ad coram Deo
ambulandum, trahi solent, omnia non-
nisi meri intellectus conceptus ac specu-
lationes esse, & in Deo sibi praesente ha-
gendo solum consistere videntur: porro
hoc nostrum, illum intellectus & fidei a-
ctum (Deum scilicet praesentem esse) praesupponit,
vnde ulterius ad actus amoris
Dei concipiendos progreditur; atque in
hoc id potissimum consistit. Hoc autem
primo & melius & fructuosius esse, ad o-
culum patet. Et sicut in materia de ora-
tione diximus supra, non tam esse in acti-
bus intellectus (quae est meditatio & reru
consideratio) quam in actibus voluntatis, id est,
in affectibus, & desideriiis virtutis, & imita-
tione Christi sistendum, atque is esse fru-
ctus orationis debet: ita praecipua huius
exercitii pars & fructuosissima, & optima,
in actibus voluntatis consistit. Quocir-
ca hoc vnum est, cui sic debemus insiste-
re.

Secunda, quae ex dictis sequitur, est,
exercitium praeter ceteris cum facillimum
esse tum suauissimum. In reliquis namque
quodam opus est discursu & fatigatione
intellectus atque imaginationis, ad res no-
bis imaginandas, atque hoc cerebrum afficere
& laedere solet: quare non potest esse tam
diuturnum, ac in hoc exercitio nullus o-
mnino requiritur discursus, sed soli affe-
ctus & actus voluntatis, qui sine ulla defa-
tigatione concipiuntur. Et si enim verum
sit aliquem in eo intellectus actum repe-
riti,

tiri, hic ipse tamen per fidem præsupponitur, ita ut nos necesse non sit defatigare. Sicut, dum Venerabile Altaris Sacramentum adoramus, per fidem præsupponimus Salvatoreem nostrum Iesum vere in eo præsentem adesse; ita ut omnis nostra attentio & occupatio eo spectet, ut cum Dominum adoremus, reuerentiam, amemus, & gratias agamus ei, quem vere ibi præsentem esse scimus; ita plane se res in hoc exercitio habet. Hinc, quia facilius est, diutius in ea quis perdurare valet ac perseverare: nam & ægrotis, qui aliam orationem instituere nequeunt, consulere solemus, ut frequenter suum per affectus & actus aliquos voluntatis cor ad Deum eleuent: hinc namque magna facilitate fieri possunt. Proinde, etsi alia exercitii huius non esset præcellentia, quâ quod diutius in eo perseverare & perdurare possumus, quam in reliquis, magni sane ipsum faciendum esset; quanto ergo pluris cum per tot alios titulos ipsis præcellat & dignius sit?

Tertia ac principalis, & quæ imprimis hoc loco notanda venit, est, ipsam Dei præsentiam non eo tantum spectare, ut in ea sistamus, sed ut eius adminiculo & ope cuncta quæ agimus opera debite laudabiliterque agamus. Si enim satis nobis esse putaremus, quod Deum præsentem adesse imaginemur, & idcirco opera nostra negligentius exequeremur multoque in eisdem errores committeremus; non bona ea esset deuotio, sed mera potius illusio. Quippe hoc ante omnia curandum,

ut, quamuis oculo vno diuinam eius maiestatem respiciamus, alium tamen ad opera nostra conuertamus, ut nimirum ea propter ipsum bene exequi studeamus.

Quod porro cogitemus in Dei omnium cernentis conspectu nos agere, medium efficax id nobis esse debet, ad melius & perfectius omnia quæ facimus obeunda. Quod sane melius per hoc, quam per alia quælibet exercitia sit: cum in aliis intellectus non parum circa figuras illas corporales, quas quis sibi representare gestit, vel circa conceptus, quos ex eo quod præ oculis habet, elicere vult occupetur, & sepe numero, ut ipsam bonam cogitationem eliciat, non satis respiciet ad id quod facit, atque idcirco ipsum non bene faciat. Porro isthoc exercitio, quia in eo nulla est intellectus occupatio, ipsum operum exercitium neutiquam impeditur; imo potius magnopere confert, ut hæc bene, ac prout oportet peragantur: quia homo pure ea propter Dei amorem, & coram Deo, à quo videtur, agit. Hinc ea taliter & tam bene agere conuenit, ut ante Dei oculos comparere digna sint, atque adeo nihil contineant, quod maiestatis eius sit præsentia indignum. Circa quod supra aliud punctum attulimus; quod nouus quidam in præsentia Dei ambulandi modus, quemque etiam bonum & utilem esse sancti Patres tradunt, esse potest, quare eum hic repetere superfluum ducimus.

*Vno oculo
Deus, altero
actione non
sua consideranda.*

*Præsentia Dei
memoria non
speculatiua
sed practica
sit oportet.
Tract. 2. c. 3.*

* *

TRACTA-